

הסברים על תשובתו של מרן הרב עובדיה יוסף שליט"א, בעניין שמן דגים- שו"ת יביע אומר חלק ב - יורה דעה סימן יב.

*הבהרה. הנאמר כאן איננו בא לפסוק הלכה, אלא להסביר את הנאמר בתשובתו של הרב עובדיה יוסף שליט"א. כמוכן שעדיפה ראיית עיניים וקריאה ישירה בתשובתו של הרב, מאשר כלי שני המנסה להסביר את הדברים. אך למען המתקשים בדבר, אנסה להסביר כמה מן השיקולים ההלכתיים שהנחו את הרב בפסיקתו. אני מקווה כי כיוונתי לדעתו. ישי מבורך

הקטעים המסומנים **בצהוב**, הם ציטוטים מתוך התשובה של הרב. משפטים המובאים בתוך סוגרם מרובעות [...]. הם הוספו שלי על הנאמר.

א. השמן כרוך בגומי, או גליצרין. דבר זה נחשב מבחינת ההלכה, לאכילה פגומה הנקראת= שלא כדרך הנאתו/אכילתו. היות ובני-אדם אוכלים את האוכל שלהם ישירות, ולא כורכים את האוכל בציפוי ובולעים, נטילת קפסולה, שבתוכה ישנו משהו האסור לאכילה, אפילו הוא איסור גמור, מורידה את עוצמתו של האיסור. כעת ברמה זו של איסור, הוא יהיה מותר לחולה שאין בו סכנה, וכן למי שצריך להתחזק.

שכל האיסורים אינו לוקה עליהן אלא כדרך אכילתן... על כל פנים עלה בידינו דרכן בסיב קיל טפי משום לא כדרך אכילתן, וממילא יש להתיר בפשיטות לחולה שאין בו סכנה לשתות שמן דגים ע"י כריכת גמי או קאפסולין. ראיתי כעת שכן כתב ג"כ בשו"ת אחיעזר ח"ג (סי' לא סוף אות ד), שהאחרונים העלו שאין איסור בכרכו בסיב באיסורים. ע"ש.

ב. דעתו של אחד מגדולי הפוסקים בכל הדורות, רבי **שבתי כהן** (הש"ך 1621-1662), שמאכלים האסורים באכילה מן התורה מותרים כאשר הם נאכלים שלא כדרך אכילתם, אפילו לאדם בריא. דעה זו משפיע מאוד על פסיקת ההלכה, ובגללה נוטים להקל. **ויש לצרף גם כאן ד' הש"ך דאיסורים שלא כדרך אכילתן מותרים גם לבריא מדינא.**

ג. גם אדם חלוש, שאיננו חולה חס-ושלום, אלא רוצה לקחת את השמן דגים בכדי להתחזק מחולשתו, ניתן להקל לגביו. [הוספה שלי (י"מ): נראה לי כי אדם הסובל מטורט, או OCD וכדומה, יכנס תחת הקטגוריה של חולה שאין בו סכנה, ובוודאי תחת הקטגוריה של חלוש ומצטער]. **ונלפע"ד שיש להתיר אף לאדם חלש שמתחזק והולך כבריא, לשתות שמן דגים ע"י כריכה בסיב וכיו"ב. כשהרופאים מציעים לו תרופה זו. בהיות שרבו המצדדים להתיר בזה אף מדרבנן. (בצירוף דעת הש"ך (סי' קנה), שמתיר איסורי אכילה שלכד"א אף לבריא. ומה גם כשהוא רק חצי שיעור פחות מרביעית).**

ד. מדובר על אכילה שהיא פחות משיעור של רביעית [86.4מ"מ/ל"סמ"ק]. ולכן איננה נחשבת לאכילה ממש. **(ומה גם כשהוא רק חצי שיעור פחות מרביעית).**

ה. ילדים קטנים, שהרופאים והמומחים ממליצים להם לקחת את השמן דגים, גם להם מותר לקחת, אף ללא הקפסולה אם אינם יכולים לבולעה. היות ויש הסוברים שדבר כמי שמן דגים שטעמו מריר ביותר, ורוב בני אדם אינם אוכלים אותו בשל כך, נחשבת בליעתו כאכילה שלא כדרך בני אדם, ולכן תהיה מותרת לחלשים או חולים. תינוקות וקטנים נחשבים בזמננו לחלשים.

ולענין תינוקות חלשים שהרופאים דורשים לתת להם שמן דגים לשתות. שאפשר לסמוך בזה על האומרים דשמן דגים הוי שלא כדרך אכילתן, (ומותר יותר מאיסור דרבנן כדרך אכילתן). וא"כ יש להתיר בזה, אלא גם להסוברים דלא ספינן בידיים, אם באמת התינוק סובל מחולשה כללית יש להתיר לתת להם שמן דגים, כי הנה ידוע ... דסתם צרכי קטן כחולה שאב"ס = שאין בו סכנה= דמי. ע"ש. וכיו"ב כ' המג"א (סי' תרטז סק"ב) בשם הב"ח, שמה שאין אנו מדקדקים בזמן הזה על התינוקות בני י"ב שנה להתענות ביוהכ"פ, משום שהכל לומדים והוו כחולים. ועוד דסתמא חשיבי חולים בזמן הזה. ע"כ.

וכ"כ האחרונים שם. וכ"ש בזה"ז שנחלשו הדורות יותר ויותר באופן איום. ה' ירחם. שבודאי אפשר להקל בזה, מכיון שהם שותים רק חצי שיעור. ויש לצרף גם כאן ד' הש"ך דאיסורים שלא כדרך אכילתן מותרים גם לבריא מדינא. ואם אפשר ע"י כריכה בקאפסוליות שפיר טפי.

ו. הרב מסתייג ואומר שבמקום שיכולים לקנות שמן דגים כשר, יש לקנותו. [הוספה שלי (י"מ): נראה לי כי הרב יסכים שבמקום שבו השמן עם ההכשר הוא פגום או פחות יעיל, אין לקנותו, אלא לקנות את השמן הטוב והיעיל].

ויש להוסיף כי שמעתי עוד שלפעמים היו מביאים לארץ שמן דג טהור, וכשישנו בודאי שאין להקל בשמן דג טמא, כל זמן שאפשר להשיג הדבר בהיתר. וכמ"ש הרמ"א (ס"ס קנה). ואע"פ שדמיו יקרים יותר משמן דג טמא. ולא הותר אלא היכא דא"א בטהור. וזה ברור. +

ז. [לפי עדותו של גיא בן-צבי, השמן דגים המיוצר באומגה3 גליל מיוצר מדגים כשרים. כך לפי תעודה מן היצרן המפרט את סוגי הדגים. נתון זה מוסיף על השיקולים להקל וליטול את השמן דגים הנ"ל.]

ולסיום נצטרף לתפילתו של הרב:

וה' יתברך יתן לנו כח ובריאות לעבודתו, וירפא רפואה שלמה לכל חולי עמו ישראל. אמן.